

TISZAVISZELŐ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 5.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XVIII. évfolyam 240. szám.

Nagy-Várad.

Kedd, 1912. október 22.

Közigazgatás és közgazdaság.

Más kerekékbe fogózik ma a közigazgatás gépezete, mint csak néhány évnek előtte. Nem is olyan régen a közigazgatási tisztviselő munkaköre szűkebb körre volt határolva, a kit az állam, vagy az autonómia egy-egy pozícióra állított, végzte a maga dolgát a törvény, a rendeletek keretében, itt-ott kisiklásokkal, a melyeket legtöbbször a politika hamis váltóállítása idézett elő. Résztvett a közigazgatás legfelsőbb bank és bankszerű takarékpénztárak alapításában, azok igazgatásában, de szinte borzalmat keltett a szövetségi mozgalom éledése és ez legjeljebb a szives elnézés kedvezményében részesült. A municipiumokban pedig az egész közgazdaságot a Tisza Kálmán alkotta közigazgatási bizottságban az államépítészeti hivatal főnöke képviselte, a mi szintén jellemző adat arra, hogy ennek a föld folyton fokozottabb hozadékára utalt országnak a közigazgatását és a gazdasági életét minő elvek szerint intézték.

Ezt az állapotot alaposan felforgatta az idők, irányzatok és szükségletek gyökeres megváltozása. Manapság a közigazgatásnak, ha csak némileg meg akar felelni kötelességének, foglalkoznia kell a gazdasági élettel.

Ma már nem lehet a köztisztviselő magasabb rangú királyi bírósági végrehajtó, a ki behajtja a közterhektől az állami élet törvényes járulékait, ma a köztisztviselőnek kötelességévé vált, hogy a tudására, lelkiismeretére bízott polgárságot építse, irányítsa a gazdasági élet utvesztőiben, a mint kötelessége a rábízott állami és autonomikus

nagy érdekeket megvédelmezni minden irányban.

Az új kötelességekhez a magyar tisztviselő kar nem szerzett elegendő fegyverzetet abban a felsőbb tanításban, a melyet kötelességszerűen elvégzett, az eddigi hivatali gyakorlat sem tanítja meg erre, itt az élet, a gyakorlat tanítására van szükség, csak ettől lehet eredményt várni.

Vannak máris jelek, a melyek arra mutatnak, hogy ez nem tartozik az utopiák körébe. Nemcsak jámbor óhajként jelentkezik immár az a kívánság, hogy a közigazgatás és az igazságszolgáltatás nagy munkájával nagy erkölcsi felelősséggel megbízott tisztviselők ezen újabb és az iskolában, egyetemen meg nem tanult feladataik ellátására legalább az ösztönzést megkapják. Az igazságügyi és közigazgatási tisztviselők részére rendezett s most véget ért továbbképző tanfolyam már ennek a közszükségletnek a jegyében indult meg és folyt le.

Ezen a tanfolyamon, a melynek tanulni és többet tudni vágyó közönsége magában foglalta a két felső jog mandatáriusainak és az autonómia végrehajtó közegeinek a legkiválóbb egyéniségeit, már hallatszottak a gazdasági motívumok. Hallatszottak és megértettek.

Bernát István előadása az agrárius törekvésekről dióhéjba szorított foglalat volt annak a folyamatnak, amely Nyugateurópában a felfogások és törekvések körül végbement és utolsó eredményben azt érte el, hogy általános világfelfogás lett, hogy minden ország a boldogulást csak abban keresheti, ha megvédi a maga földjét és megoltalmazza annak a földnek a népét, nem fegyverrel, hanem okos vámvédelemmel.

Ezen a tanfolyamon megismerkedtek a közigazgatás és az igazságszolgáltatás férfiai a börsével és annak intézményeivel, amire nagy szükség volt, mert kevésbé merkantiláris hajlamu népünk csak akkor nem lát ebben az intézményben ledönthetetlen bálványt, ha azt és annak a működését megismeri. Mindenesetre jó volt az agrárius törekvések és a merkantilis intézmények szembe állítása az ítélőképes és ítélre hivatott közönség előtt, mert csakis így tűnik ki és világosodik meg a jövő munkásság követendő útja.

Ez az út a közigazgatás és igazságszolgáltatás számára az: törődni kell a mindennapi élet gazdasági vonatkozásaival. Mennyi gond, szorongás és aggodalom oszlatható el egy-egy tisztviselőcsalád életében egy fogasztási szövetségi alakításával; mennyit termethet meg az anyagi életnek az államtól ki nem csikarható feltételeiből a társadalmi erők tervszerű együttműködése, ma ezt a köztisztviselők nem igen tudják, mivel hiányzik náluk a gazdasági nevelés, amire nekik nagy szükségük van, de még nagyobb szükségük van azoknak a rétegeknek, a melyeknek a vezetése reájuk van bízva.

A közigazgatás és az igazságszolgáltatás embereinek a modern gazdasági nevelése ma már élet-szükséglete az államnak is, mert ezzel a neveléssel lehet fokozni a társadalom teljesítőképeségét, ennek a legszélesebb körre való átvitele fokozza az adóképeséget, az államnak az anyagi erejét, amelyre a spekulálás ebben az országban kenyerere mindenkinek.

MEGNYILT az Első nagyváradai grafikai műintézet és fényképészet
Teleky-utca 35. szám.

Művészi kivitelben készít cinkografiai, autotypiai
kliséket és fényképeket a legjutányosabb árak mellett.

A horvát katonai diktatura.

Bécs, okt. 21.

A Neues Wiener Tagblatt a horvátországi katonai diktaturáról azt jelenti, hogy csakugyan létezik az a terv, hogy Horvátországban a katonai diktaturát behozzák. Egy politikus, aki az ügybe be van avatva, a Neues Wiener Tagblatt tudósítójának a következőket mondta:

— Én magam láttam azt az okmányt, amelyben ki van fejtve az ilyen intézkedésnek szüksége. Ez az okmány igen előkelő helyen van Bécsben és nem tudom, vajjon létezéséről a magyar kormánynak egyáltalában tudomása van-e és ez egyszer bizonyára nem üres kifogás, ha a magyar kormány tagjai azt mondják, hogy a katonai diktaturáról csak az újságokból nyertek tudomást. Ön jobban fog engem megérteni, ha azt mondom, hogy a katonai diktatura tervét nem a magyar kormány tagjai, hanem éppen ellenségei eszelték ki. Arról van szó, hogy ezt a tervet a magyar kormány akarata ellenére megvalósítsák, azaz a külső helyzet és a horvátországi pánszláv törekvések nyomása alatt a magyar kormányt rá akarják kényszeríteni, hogy ehhez a tervhez hozzájárulását megadja. Ezt a tervet azok a politikusok eszelték ki, akik a szerb-horvát koalícióval szoros érintkezésben voltak s ezeknek a politikusoknak a mostani balkáni háboru nagyon kapóra jön. Be akarják bizonyítani, hogy a Balkán háborúval szemben Horvátországban nem lehet várni és hogy a legvégső eszközhöz, a katonai diktaturához kell folyamodni. A katonai diktaturával végképpen kompromitálni akarják az unionista eszmét, be akarják bizonyítani, hogy a Magyarországgal való közösségi politika csődöt mondott és hogy ebből a zavarból csak a trializmus vezethet ki. Ezt a tervet eddig még nem ismertették meg a magyar kormánnyal és erre vonatkozólag nem is történt még döntés, de számolni kell azzal, hogy már a legközelebbi napok megfogják hozni ebben a kérdésben a döntést és felfogják szólítani a magyar kormányt, hogy ebben a dologban állást foglaljon. Ebben az esetben nagy és súlyos komplikációk fognak bekövetkezni. Kényes mindenekelőtt az a kérdés, hogy kit bizzanak meg a diktatura vezetésével és vajjon a magyar kormány fölé vagy alá legyen-e rendelve; a magyar kormány fölé nem lehetne helyezni, mert ilyesmit semmiféle magyar kormány sem tűrne el. Tehát a magyar kormánynak alá kellene rendelni s ennek az organuma volna aki, miként a mostani királyi biztos csak a magyar kormány hozzájárulásával vállalkozhatna valamire. Az új diktátor nem lehetne osztrák állampolgár, hanem csak magyar vagy horvát, tehát valamelyik honvéd tábornok. Nem hiszem, hogy ennyire kerülne a dolog; a dolog vége az lesz, hogy a horvátországi

katonai diktatura eszméjét még azok is elfogják ejteni, akik ma még erősen ragaszkodnak megvalósításához. Én természetesen nem tudom, hogy mit hoz a jövő, én csak azt a reményemet fejezhetem ki, hogy erről az eszméről nemsokára le fognak mondani. Ha azonban a katonai diktatura mégis meglesz, akkor az unió koporsójához elkészítik az utolsó szöveget.

A HÁBORU.

A távirati híradások szerint a török-montenegrói határon az elmúlt éjjel is heves harcok voltak, amelyek állítólag a török fegyverek győzelmével és a montenegróiak súlyos veszteségével végződtek. Az egymásnak meglehetősen ellentmondó hírek közt a legérdekesebb az, amely arról szól, hogy a montenegrói trónörökös a törökök elfogták. Ez a hír, amely tegnap este érkezett Cettinjébe, természetesen a legnagyobb izgalmat keltette, de hivatalosan ott nem erősítették meg.

A háborúról szóló tudósításaink a következők:

Riasztó hír Belgrádban.

Belgrád, okt. 21.

Tegnap egész nap az a riasztó hír volt elterjedve, hogy a hetedik ezred megsemmisült. Az ezred aknára került s ezáltal történt a katasztrófa. Minthogy ez az ezred majdnem csupa belgrádiakból áll, a lakosság rémülete leirihatatlan. Hivatalosan ezt a hírt sem meg nem cáfolják, sem meg nem erősítik.

A szandzsákban.

Nis, okt. 21.

Egy szerb önkéntes csapatot, amely két-három nappal ezelőtt betört a szandzsákba, erős albán csapat lesbe csalta és kétségbeesett ellenállás után majdnem egészen megsemmisítette. A szerbek száz halottat és száz sebesültet s ezenkívül sok foglyot vesztek. Szerb forrás szerint az albánok sikerüket hadi cselnek köszönheték. Az albánok látzólagosan megadták magukat a támadó szerbeknek és fehér kendőt lobogtatva a fegyver letételét szinlelték. Egyszerre aztán gyilkos támadást kezdtek és valóságos megszárlást vittek véghez a szerbek között. Az önkéntes szerb csapat vezére volt az első, aki elesett.

Novi elfoglalása.

Szerajevó, okt. 21.

A szandzsákba benyomult szerbek heves ellenállás után elfoglalták Novi várost. Egy másik szerb haderő öt kilométernyire van Novibazártól, amelyet valószínűleg csekély erőfeszítéssel fog elfoglalni, mert a török helyőrség nagyon csekély. A Guzsinye mellett vívott harcban, amelyben a törökök kétségbeesett ellenállást fejtettek ki, mind a két rész nagy veszteséget szenvedett. Podgarica környékén a hadműveletben szünet állott be.

Török mozgósítás.

Konstantinápoly, okt. 21.

A mozgósítás az első nyolc napon lassan haladt előre, de azóta naponként tizenhat vonat érkezik a harctérre, mindegyik ezerkétszáz katonával. Október 8-áig mindössze százezer ember állott tráciában s ezekhez járult most újabb százhetvenezer, nem számítva azokat a csapatokat, amelyek gyalog masiroztak a harctérre, de másrészt be kell vonni azokat a csapatokat, amelyeket Drinápolyból a szerbiai és a montenegrói harcterekre küldtek.

Várna ostroma.

London, okt. 21.

A Times-nek jelentik Szófiából: Szombaton reggel török hadihajók huszonöt kilométerig közeledtek Várnához. Az eltüzelt száz golyó mind a vízbe esett. Mihelyt a bolgár hajók megjelentek, a melyek az egyik török hajót megrongálták, a törökök visszavonultak és az északra fekvő Balesikhoz közeledtek, a hol szintén nagy távolságból lőttek, de nem tettek kárt. A török hajók a délután folyamán újra megjelentek Várna előtt s ott maradtak, a nélkül, hogy tüzeltek volna.

London, okt. 21.

Athénből jelentik, hogy kilencezer török katona megszállta Zarantoporoszt. A trotapézi Defilében harmincezer török katona van együtt. Itt nagy csatát várnak. Az eső nagyon megnehezíti a csapatok előrenyomulását.

A bolgárok előnyomulása.

Szófia, okt. 21.

Tamrus mellett a bolgárok nem adtak kegyelmet, mert a törökök fehér zászlót lobogtattak, s azután egy bolgár csapatra lőttek. A bolgárok tegnap a határtól ötven kilométernyire számos falut megszálltak s a keresztény lakosságot fegyverszolgálatra hívták föl. A bolgárok az általuk elfoglalt Musztafabasát Ferdinandovóra keresztelték.

Belgrád gyászbán.

Belgrád, okt. 21.

Az egész város gyászbán van, mert a hatóságok titkolózása ellenére is kiderült, hogy a Prepotác melletti csatában súlyos veszteségek érték a szerb csapatokat s a belgrádi önkéntesek közül igen sokan köztük több ügyvéd, tanár és kereskedő elesett. A házakon gyászlobogók lengenek s az előkelő hölgyek fekete fátyolos kalapban, gyászruhában járnak. A Mihály-templomban istentisztelet volt a halottak lelkiüdvéért.

Szerbek nagy veresége.

Konstantinápoly, okt. 19.

A Prepotác melletti csatában a szerbeknek több mint ötszáz halottjuk van.

ŐSZI és TÉLI
:: IDÉNYRE ::

Harisnyák, keztyűk, lélekmelegítők, szövött gyermek sapkák és kabátok, szwetterek, barkettek, gypju szövetek. Női és férfi fehéreműek.

Rövidáruk óriási választékban.

Fráter és Kosminsky

NAGYVÁRAD, RÁKOCZI-UT.

Telefon 384.

Telefon 384.

ŐSZI és TÉLI
:: IDÉNYRE ::

Andrássy Gyula gróf Pápán.

Nevezetes napja volt tegnap a szövetség ellenzéknek. Sikertelen népgyűlést rendezett Pápán és a népgyűlésen megjelent Andrássy Gyula gróf is és érdekes beszédet mondott, melyben megjelölte, hogy milyen feltételek teljesítése mellett tartja lehetségesnek a béke létrejöttét az ellenzék és a kormány pártja között.

Feltűnést keltett Apponyi Albert gróf távollmaradása, aki gyengélkedésével mentette ki magát.

Nem jelentek meg Dész és Mezössy sem, akik szintén megígérték részvételüket.

Délután félhárom órakor a Főtéren volt a népgyűlés, amelyen mintegy 5000 ember jelent meg. Eszterházy Pál gróf rövid üdvözlő beszédet mondott, mire Andrássy Gyula gróf emelkedett szólásra és álláspontját a következőkben fejtette ki:

Öt állam áll fegyverben egymással szemben és nem lehet tudni, nem lesz-e szükség arra, hogy ebbe a harcba mi is beavatkozzunk. A nagyhatalmak abban egyeztek meg, hogy Törökországban fentartják a statusquot. De lehet-e lesz-e ez, ha a háboru sorsa másképp döntött? A mi érdekünk abban áll, hogy változás esetén ne alakulhasson olyan állam, amely a többi állam fejlődési lehetőségét elzárja.

A mi érdekünk az, hogy a hatalmi egységet Keleten fentartassék. Azonban minden hódítás a legnagyobb hiba volna. Nincs szükségünk hegyes vidékekre és olyan népekre, amelyek függetlenek és szabadok akarnak lenni.

Nagy, döntő harcok előtt állunk, a melyben minden magyarnak egy táborban kellene lennie. Az ily helyzetben minden magyar politikusként számot kellene vetni a lelkiismeretével, hogy szabad-e a harcot folytatni, hogy kell-e békét kötni. En számot vettem magammal és arra a meggyőződésre jutottam, hogy a mai körülmények közt a kormánynak elsőrangú, sürgős kötelessége azon feltételeket, amelyeket az ellenzék eddig kijelölt, elfogadni és a békét helyreállítani.

Azok a feltételek, amelyeket eddig az ellenzék felállított, nincsenek ellentétben a többség jogaival. Ha a többség letesz arról az örült kísérletről, hogy a Vadász-féle házszabályokat tényleg alkalmazza, azzal csak nyerni fog. Mert mit ér az olyan házszabály, amelyre mi fittyet hányunk.

Nem áll-e a kormány érdekében az, hogy az új véderőtörvények törvényessége minden kétely felett álljon és nem elsősorban gouvemementális kormányérdek-e az, hogy ne lehessen vitatkozni a felett, hogy azok a törvények, amelyek a hadkötelességet megszabják, mindenre kötelezők legyenek. Ezt csak úgy érheti el, ha megalkuszik az ellenzékkel, hogy olyan törvény jöjjön létre, amely a nélkül, hogy az új véderőtörvény érvényességét kétségbevonná, újból megállapítsa az abban megállapított kötelezettségeket.

Feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a képviselőház elnökének jogai szabályoztassanak, hogy a Ház elnöke a pártköteléken felelősen emelkedjék.

Ezután kifejti, hogy a parlamenti kisebbségnek a multban is elismerték azon hatalmát, hogy kormányt bukasson és hivatkozik arra, hogy Lukács László is helyet foglalt, mint pénzügyminiszter Széll Kálmán kabinetjében, aki Bánffy Dezsőnek, a kisebbség obstrukciója miatt távozását helyesnek tartotta.

A választói törvény sürgős megalkotása becsületbeli kötelessége a nemzetnek. Lukácsról nem lehet demokratikus választójog megadását várni. Lukács László nem akar a választójog kérdésében részletes obligót vállalni, mert mindig az volt az álláspontja, hogy be kell várni az új statisztikai számi-

tásokat. Annyit azonban bejelenthet, hogy véleménye szerint el kell menni a jogkiterjesztésben azon végső határáig, ameddig a magyarosság érdekei megengedik. Az ipari munkásságot nem lehet kizárni, mert amikor látjuk, hogy a történelmi osztályokkal szemben ők helyt állanak, az ő kielégítésük nélkül helyes megoldás nem képzelhető.

Szavait így végezte: Arra kérem Önöket, tartsanak ki a küzdelemben s ígérem, hogy a harcban a magam részét becsületesen és férfiasan ki fogom venni.

Andrássy gróf után az ellenzéki pártok képviselőit szözlötték még Sággy Gyula, Bakonyi Samu, Zichy Aladár gróf, Buday Barna, Giesswein Sándor s örömmel üdvözölték Andrássy esatlakozását az egyesült ellenzékhez. Végül Rakovszky Béla és Barabás Béla szözlöttak.

A gyáriparosok közgyűlése.

Dr Hegedüs Lóránt előadása.

Ünnepélyes formában, érdekes mozzanatokkal folyt le vasárnap a gyáriparosok orsz. szövetsége nagyváradi fiókjának évi közgyűlése.

Jrvendetenesen kiemelkedő része volt a közgyűlésnek az az elismerés és dícséret, amelyekkel úgy a kereskedelmi miniszter jelenlevő képviselője, mint a közgyűlésre lerándult országos nevű közgazdasági férfiak Nagy-Várad gyáripárát, a város társadalmának fejlődésre törekvését és ez irányu buzgó munkásságát elhalmozták. Ebből a munkából derekasan kiveszi a részét a gyáriparosok szövetségének nagyváradi fiókja, élén dr Moskovits József elnökkel, mint akinek fáradhatlan buzgalma sehonnét sem hiányzik, ahol e város iparának, kereskedelmének fellendítéséről, bajainak orvoslásáról van szó.

A közgyűlés alkalmából egészen megtelt a városház díszterme.

Az emelvényen dr Moskovits József elnök mellett a kereskedelmi miniszter képviselője: Edvi-Ilés Aladár min. osztálytanácsos, dr Hegedüs Lóránt és dr Gratz Gusztáv orsz. képviselők foglaltak helyet, míg a pad sorokat Hlatky Endre főispán, Rimler Károly polgármester, dr Hoványi Géza, Telegdi József orsz. képviselők, Papp Miklós min. tanácsos, pénzügyigazgató, báró Szentkreszti Zsigmond táblaelnök, Siket Traján postaigazgató, Varró Domokos műszaki főtanácsos, Kepes L. Miklós táblabíró, Pozsonyi László ipari főfelügyelő, dr Konrád Márk, Wallner Ödön m. főügyész, Huzella Gyula, dr Medvigy Gábor, Levitner Miksa, Szmazenka Ernő, a helybeli pénzügyintézetek vezetői, a nagyváradi gyárosok, az ügyvédi kar számos tagja stb. töltötték meg.

A megnyitó beszéd.

Dr Moskovits József elnök nyitotta meg a közgyűlést. Köszönetet mondott Beöthy László miniszternek, hogy képviseltette magát a közgyűlésen s üdvözölte a miniszter képviselőjét, továbbá dr Hegedüs Lóránt és dr Gratz Gusztáv orsz. képviselőket, mint a szövetség központjának vezetőit. Ezután a következőkben folytatta megnyitóját:

Midőn tagjainknak évi működésünkről beakarunk számolni, legnagyobb sajnálatunkra gyáripárunk haladásáról ez évben említést nem tehetünk. Ez év gazdasági válsága, belpolitikai küzdelmei és válságai, valamint a külpolitikai bonyodalmak megfosztották közgazdaságunkat annak lehetőségétől, hogy azzal együtt gyáripárunkat is, a haladás felé vezérelje.

Ha mi hadseregünk részére fegyvereket kovácsolunk és szuronyokat élesítünk, azzal gyáripárunk nem halad; nekünk békére és

nyugalomra van szükségünk. Parlamenti tevékenységünk a duló pártharcokban merül ki, nem gondolván azzal, hogy a történet az alatt is folyton iródik és az nem örökítheti meg fájó gazdasági sebeink sürgős orvoslását, hanem közgazdaságunk és hitelünknek leromlását. Pedig itt volna az ideje már annak, hogy a nemzet szívós akarattal, erős kitartással és egy határozott és tervszerű gazdasági politikával vesse meg gazdasági fejlődésének alapjait. Más, erejük öntudatában levő nemzetek ezt már rég megtették; ideje volna minálunk is, hogy a politikai divatos jelszavak helyett a cselekvés terére lépjenek, áthatva minden tényező a gazdasági alkotásoknak sürgőssége. Törvényhozóinknak tisztában kell lenni azzal, hogy egy állam vagy iparcikkeket, vagy embereket exportál. Mi, sajnos, ez utóbbi cikkben érünk el nagy eredményeket.

Dacára e mostoha viszonyoknak gyáripárunk nem akarja a megállást ismerni, fáradt erővel bár, de gépeink még dolgoznak, a magunk és munkásainknak existenciális érdeke nagy erőfeszítésekkel még viszen valamelyes lüktetést gyáripari életünkben.

Beszédét azzal fejezte be, hogy a szövetség az elmúlt évben is teljesítette a kötelességét s átadta a szót a miniszter képviselőjének.

A gyáripár bajai.

Edvi-Ilés Aladár, a miniszter képviselője kijelentette, hogy a keresk. miniszter elfoglaltsága miatt nem jöhetett s őt küldte ki a közgyűlésre, bár sajnálja a miniszter, hogy nem vehet részt a közgyűlésen abban a városban, amelyhez annyi kedves kötelék fűzi. A miniszter üdvözlését küldi. Hogy a miniszter mily gondoskodással viseltetik és fáradozik az ipar előmozdításán, azt ő naponként látja s így közvetlen tapasztalatból tudja, hogy mennyire törekszik a bajokon segíteni. Ezeket a bajokat ő is, mint a műszaki osztály vezetője, tudja, látja. A bajok onnét vannak, mert a gyárak felállításába beépítik a pénzt s forgótőke nem marad; sok baj van a munkásokkal és a gépek kezelése körül s nagy bajt és gondot okoz a gyártmány elhelyezése. Csoda, hogy egyik-másik fent tud állani. A közönség idegenkedik a magyar gyártmánytól, ez a legnagyobb baj. Mégis örömmel látja, hogy kevés gyár szorult állami segélyre. 1882-től máig 50 milliót adtak ki államsegélyként, mégis teremtettek olyan gyáripárt, amely 150,000 munkást foglalkoztat. Speciel Nagy-Várad gyáripára igen kevés államsegélyt élvez. A miniszter Nagy-Várad iparát és ennek fejlődését a legnagyobb jóakarattal kezeli. Ipariskola, munkásházak létesítése által igyekszik a város iparának előrevitelére hatni. Köszöni a meghívást és a szövetség működéséhez sikert kíván.

A gyáripár filozófiája

cimen tartotta meg ezután dr Hegedüs Lóránt nagyobbszabásu előadását. Azzal kezdte, hogy a szövetség fiókjai között a nagyváradi az első. Beszéde további folyamán panaszkolta, hogy nálunk lenézik a gyáriparosokat.

A gyárosok iránti idegenkedés főleg a bizonytalanság miatt van, mely munkájuk körül látszik. A gyár, a bank, a börze látzólag ezer áramlásnak van kitéve, örökös bizonytalanságban lebeg és ezért áll vele szemben a bizalmatlanság. Pedig ennek a foglalkozásnak is megvan a maga törvényszerűsége. Ezt igazolja a gyáripár filozófiája. Sőt, ha mikroszkop alá vesszünk egy gazdaságot, vagyis nézzük a megnagyított gazdaságot, az államot, látni fogjuk, hogy a gazdasági törvények, a mi törvényeink erősebbek a közjogi, a papirra tett törvényeknél is. Például az adó gurulásával, áthárulásával mutatkozik az állam gazdaságában, hogy az írott törvényen felül van a gazdasági törvény, mert nem az a fizet, kirel az adó ki van vetve, hanem akikre a gazdasági törvény ezt áthárítja. Vagyis nem véletlenség

történi. Hanem törvényszerűség. Így van ez kicsinyben is. A konjunkturák nem véletlen valamik, hanem az embertől is független következményei a gazdasági törvénynek. Ide kell felelni a gyáripárt, annak megértésére, hogy benne törvényszerűség van és ekkor megtaláltuk a mi filozófiánkat. A gyáriparosok szövetsége hisz ebben a filozófiában; a magyar gyárosoknak különösen fel kell ismerni ezt az igazságot, mert mások abból élnek, hogy mi ezt nem ismerjük, Ausztria ebből él.

— Távol áll tőlem — ugymond — hogy politizáljak, ezt elvégezhetném máshol és nem ezen diszes társaságban! (Derűtség.) De meg kell mondanom, hogy a filozófiai tökéletességünk miatt Ausztria kihasznál minket. Közjogi kérdéseket vetnek fel nálunk időnként: a vámterület, a magyar kommandó s más kérdések merülnek fel s aztán eltűnnek és csak arra emlékszünk, hogy kaptunk valami formulát, amely nem ér semmit, de amelyért nagyon megfizettünk. Ebből az állapotból, hogy Ausztria fejlettebb gyáriparával állandóan és kétségbeejtő folytonossággal szivattyuzza erőnket, ebből akarjuk mi kiragadni az országot. Ne nézzenek tehát idegenkedve bennünket, ne tartsanak bevándorlóknak, a magyar gőglássa be, hogy a magyarság szempontjából is nagyobb hivatást teljesít a gyáros, mint a termést váró apa fiaival, akik maradnak az ősi foglalkozásnál. A magyarságért való munka ősi szimbóluma nem szablya, hanem az első kattogó malom, melyről Szent István idejéből tudunk.

A tartalmas beszédet élénk tapssal és eljenzéssel honorálták a jelenvoltak.

Dr Gratz Gusztáv,

az országos szövetség új igazgatója tartott ezután hosszabb, csinos beszédet. Azt fejtegette, hogy a közállapotokat a választójog reformja sem változtatja meg, hanem alakulni kell munkás, hazafias középosztálynak, amely elég intelligens lesz a bajok felismerésére. Produktív társadalomnak kell létrejönni s ennek innét kell kiindulni. Dicsérettel emlékezik meg a nagyváradfi fiók munkásságáról. Hiszi, hogy a szövetség nagy munkájával becsülést szerezni az iparnak. A mai választójogról szól ezután, amelynél az az ipar ki van zárva a parlamentből, ha a munkás érdekek képviselve lesznek, a nagy ipart kizárni nem lehet. Ezután rátért arra, hogy a kereskedelmi szerződés megújítására már most szervezkedni kell, s oda kell törekedni, hogy a kereskedelmi szerződésnek tárgyalásánál nagyobb eredményeket érhessünk el a magyar ipar javára. Eddig a gabonakivitel féltettük s kitűnt ma már, hogy ez kevés. Nincs ok az agrár és merkantill között a kölcsönös féltékenykedésre. Fejtegeti, hogy behozatalunk növekszik. De ez nem lenne baj, azonban ellensúlyozása nincs, csak a kivándorlók által beküldött pénzek. De ez sem nyereség, mert szükségünk van a munkáskézre. Nekünk tehát csak passiv üzleteink vannak s ezt megéri a közgazdaság. Eredményes vámpolitikára van szükségünk.

Rimler Károly üdvözi a kormány képviselőjét, mint annak a férfiúnak küldöttjét, aki a szívünk és lelkünkben van. Üdvözi Hegedüs Lóránt, Gratz Gusztávot és a helyi szövetség elnökét, aki diadalra vezeti azt, aminek szolgálatába szegődik. A nagyváradfi gyárosok a hatóság támogatása nélkül tették magukat tiszteltté.

Dr Moskovits József elnök megköszönte a megjelenteknek az érdeklődést s élénk eljenzés mellett a közgyűlést berekesztette.

Látogatások a városban.

A miniszter kiküldötte, a többi vendégekkel, a helyi szövetség elnökének kalauzálása mellett megtekintették a nagyváradfi tü- és celluloid gyártelepet, továbbá Sonnenfeld Adolf nyomda-telepét. Mindkét telep berendezése és működése felett a miniszter kiküldötte elismerését nyilvánította.

A déli órákban pedig a vármegyeházán megtekintették a Tisza Kálmán szoborpályázatára beérkezett pályaműveket.

Társasbéd.

Déli 1 órakor a Pannonia külön éttermében társasbédre jöttek össze, amelyen 40-en vettek részt. Az asztalfőn a miniszteri osztálytanácsos, a vendégek, a polgármester, a város képviselője, a helyi szövetség elnöke, az iparfőfelügyelő foglaltak helyet. A helyi gyárosokon kívül ügyvédek, nagykereskedők stb. voltak jelen.

Az első felköszöntőt dr Moskovits József elnök mondta. Szép beszédben rámutatott a 40-es évek ipari mozgalmaira, amelynek részben köszönhető a 48-as vívmányok. Később alkotmányos kiadásait csak úgy tudta teljesíteni az ország, hogy az őstermelés mellett a gyáripárt is igénybe vette. A magyar állam alapja és hathatós eszköze ma is a magyar ipar és gyáripar. A hazai ipar jelenlévő embereit, a miniszter munkájának megbeesülhetetlen osztályosát és a többi fővárosi vendégeket köszönti fel.

Edvi-Ilés Aladár az ipar bajairól szól. Mikor azonban tudja, hogy a gyáripar élén olyan emberek vannak, mint itt látjuk, akkor a fényes eredményt, a sikert biztosnak tartja. Elteti a szövetség helyi vezetőit.

Szmazsenka Ernő Rimler Károly polgármesterre, mint a gyáripar önzetlen támogatójára ürti poharát.

Hegedüs Lóránt az ipar haladásának egyik vezérét, dr Moskovits Józsefet köszöntötte tóztójában.

Dr Gratz Géza igéri, hogy mint a szövetség igazgatója, a szövetség érdekében mindent megtesz. Nagyvárad az összes fiókok között mint a város vezetőire: Hlatky Endre főispánra és Rimler Károly polgármesterre ürti poharát.

Dr Dénes Sándor a helyi fiók titkárát: dr Mártonffy Marcellt köszöntötte fel.

Dr Hoványi Géza rámutat tóztójában Hegedüs Lórántnak a magyar gyáripar érdekében kifejtett érdemes működésére, amely tiszteletet és szeretetet keltett a gyárosok körében. Örül, ha idegen látja Nagy-Várad törekvését; e város szegény, de a munka eredménye gazdaggá teszi. Elteti Hegedüst s kéri, hogy kísérelje figyelemmel és szeretettel e város polgárainak törekvését.

Telegdy József a nagyváradfi ipart el-tette.

Végül Hegedüs Lóránt fejezte be a tóztók sorát.

A vendéglőst dicséret illeti a felszolgált ételek jóságáért és a kiszolgálásért.

A miniszteri kiküldöttet és a budapesti vendégeket dr Moskovits József elnök és Mártonffy Marcell titkár kikísérték a délutáni gyorsvonathoz, amelyen Budapestre utaztak.

Ellenzéki gyűlés A parlament szövetkezett ellenzékének intézőbizottsága délelőtt fél 11 órakor Kossuth Ferenc elnöklésével ülést tartott, amelyen a hét végén rendezendő ellenzéki gyűlés részleteit állapítják meg.

A város jövő évi költségvetése.

Szűcs Géza városi főszámvevő hozzáfogott Nagy-Várad város jövő évi költségvetésének összeállításához; munkáját azonban még nem fejezhetette be, mert az egész budget összeállítása előtt tudnia kell, hogy minő fedezet felett rendelkezhet a város és melyek azok az új létesítmények, amelyeket okvetlen számításba kell már ezen költségvetésben venni.

Az adatokat tegnap terjesztette a tanács elé a főszámvevő, amelyből bizony elég szomorú kép tárul elénk. A szükségletek oly óriási halmaza torlódott fel, hogy csak újabb nagy kölcsönrel lehetne azokat fedezni.

A kiadásoknál, a folyó évi költségvetéssel szemben mintegy 700000 korona az emelkedés s ennek több mint fele a személyzet dotációjára kell.

A kiadások következőkre kellene: 56.000 kor. a tisztviselők megfelelő fizetési osztályba való sorolására; 70.000 korona családi pótlékra. Havidijasi állásra 10.000 kor. A rendőrök 80 koronára emelt eszmapénzére 5400 korona. A kocsisok pótdíja 6820 korona. Rendőrségi új állások 5400 Tanszemélyzet lakbéremelésére 14.000 kor. Továbbá a kölcsönök annuitásának fizetése. Vagyis 480.000 korona az emelkedés, 200.000 kor. a személyi kiadások emelkedése, összevéve mintegy 700.000 korona.

A beruházásokra felvett 4 és fél millió kölcsönből pedig a következő fizetéseket kell teljesíteni: Tejközpont 529.000 korona, tűzoltófelszerelés 214.000 korona, a Szent László-tér aszfaltozásához 69.000 korona, Uri-, Borz-utca burkolása 65.000 korona, villamosmű kibővítése 129.000 korona, csatornázáshoz, Páris-patakhoz 358.000 korona, tüzérlaktanya kibővítéséhez 51.000 korona, esendőrlaktanyához 905.000 korona, összevéve 1.848.000 korona lesz kifizetendő. Azonban amit a város programja szerint kíván megvalósítani, azok egy részéhez sem elég a maradvány. Nevezetesen annuitásokat kell fizetni a Kolozsvári-utca, Francia-sor kövezése 48.200 korona, Velencei-part, Aradi-ut 563.000 korona, vagyis 600.000 korona marad a 4 millióból.

A tanács az adatok ismerete után megkísérelte, hogy osztályozza, melyek a leg-sürgősebben létesítendő dolgok, s ilyenekül kijelölte Liget-utca csatornázását, a vízművek kibővítését, az Apolló építését, a népfürdőt, a Diana-fürdőt megvételét. Csak ezeknek a megvalósítására újabb 3 millió kölcsön szükséges.

És még hol vannak: a vágóhid, munkás házak, uszoda építése, az általános kövezés, a köztisztaság rendezése.

Kölcsönt most nagyon bajos szerezni, közköltőt pedig nem lehet oly nagy mértékben emelni, hogy abból fedezzük a kiadásokat. Hiszen a polgárság már nem bírja el az újabb terheket, bár végeredményében bizonyára ezt is kombinációba veszi a város tanácsa.

A költségvetés tárgyalását folytatja a tanács.

Előléptetések a postánál.

A hivatalos lap közlése szerint a nagyváradfi posta-távirda igazgatóság tisztviselői közül magasabb rangfokozatba léptek elő többen. Így posta és távirda tanácsosokká léptek elő a VII. fizetési osztályba: Vucskits László, Niedermann Antal, Zsdánszky László, Csath Béla, Meelher Károly és Rákóczy Mihály; — posta és távirda titkárrá a VIII. fizetési osztályba Hollós József főtiszt; — posta és távirda segédtitkárokká a IX. fizetési osztályba Horváth Béla, Lengyel Sándor, Vecsey Márton, Debreczy Dezső, Cserta Ignác,

Vadász czipő
különlegességek kizárólag
Arany cipő áru-
házában
RÁKÓCZI-UT 13.
Telefon 512. Telefon 512.

Rigó László, dr. Sárosy József fogalmazók; — posta és távirtda fogalmazókká a X. fizetési osztályba Raecsek József, Liszka Kálmán és Lánzy Ferencz posta- távirtda tisztek.

Népszövetségi csoportvezetői értekezlet.

A Katholikus Népszövetség csoportvezetői népes és látogatott értekezletet tartottak vasárnap a Katholikus Kör könyvtár helyiségében.

Ezok az értekezletek hova-tovább nyerne fontosságban, jelentőségben. Nemcsak a szövetség munkaprogramját beszélik itt meg, hanem fölvetnek a résztvevők egyes aktuális katolikus kérdéseket is, ezeket az igazgató vezetése mellett megvitatják, a helyes álláspontot leszögezik s így lassankint a csoportvezetők az érvek egész fegyvertárára tesznek szert, a melynek segítségével az életben a keresztény álláspontot meg tudják védelmezni vitatkozás közben. Egy erős katolikus közvélemény kialakulásának forrásává fejlődnek ezek az értekezletek, melyek ekként nemcsak látogatottságban, hanem jelentőségben egyre gyarapodnak.

A vasárnapi értekezleten dr. Krüger Aladár igazgató elnökölt. Megemlékezett a sajtó-nagygyűlés gyönyörű sikeréről s elismerő szavakkal köszönte meg a csoportvezetőknek fáradhatlan buzgóságukat, amit a gyűlés sikerének biztosítása és a rend fenntartása körül kifejtettek. Jelezte a sajtóakció eddigi eredményét s néhány gyakorlati példával utalt a további akció irányítására.

Popity János helyettes igazgató, aki legutóbb a debreceni Népszövetség ünnepélyén szerepelt, a debreceni testvérek üdvözlését tolmácsolta. A debreceni és a nagyváradai szervezet szinte egymás példáján lelkesedve fejtenek ki egyre nagyobb körre terjedő tevékenységet.

Ünnepélyek.

Az októberi ünnepélyt okt. 27-én fogják megtartani. Lelkes éljenzéssel vették tudomásul, hogy szónokul sikerült Pálffy Béla gymonai plébános megnyerni. A többi műsorszám méltó kerete lesz a kiváló szónok beszédének. A meghívókat a csoportvezetők szerdán este 6 órakor veszik át Székely Lajos jegyzőtől (Körös-utca 6. sz.)

A novemberi ünnepély műsorát is vázlatban előkészítették.

Jelvények.

A népszövetségi jelvények megérkeztek s Zöldv Bertalan pénztárnoknál darabonként 30 fillérjével kaphatók.

Népszövetségi címtár.

E hó végén kiosztásra kerül a népszövetségi naptár, mint októberi tagilletmény. Ehhez lesz mellékelve a népszövetségi címtár, mely a nagyváradai Népszövetség azon tagjainak cím és lakásjegyzékét fogja tartalmazni, akik akár mint iparosok, akár mint kereskedők a címtárba való felvételüket óhajtják. A név és lakás közzététele 30 fillérbe kerül.

Jelentkezni még csak e héten lehet akár a csoportvezetőknél, akár Székely jegyzőnél.

Legcélszerűbb lesz akkor jelentkezni, mikor e héten a csoportvezetők a meghívókat kézbesítik; viszont a csoportvezetők ugyancsak a meghívók kézbesítése alkalmával felhívják a tagok figyelmét a hirdetésnek erre az igazán olcsó módjára, mellyel az illető iparos vagy kereskedő immár 1600 tagtársával közölheti foglalkozását és lakcímét.

A címtár elején a nagyváradai egyes

templomokban szokásos vasárnapi istentiszteletek idejét fogják közölni.

A csoportvezetők a címeiket e hét végén adják át Székely Lajos jegyzőnek.

Jogvédő iroda.

November hónaptól kezdve megkezdte működését a jogvédő iroda is, mely minden pénteken este 6-tól fél 8-ig ad ingyen felvilágosítást minden közigazgatási, katonai, adó- és illeték ügyben, telekkönyvi és peres ügyekben. Az iroda helyisége egyelőre a Katholikus Kör könyvtári helyisége lesz.

Népkönyvtár.

A Népkönyvtár ügye nagylelkű adományok által váratlanul széles mederbe jutott s ezért a megnyitáshoz szükséges előkészületek még egy-két havi időt fognak igénybe venni.

Szövetkezetek.

A hitelszövetkezet gyűjtőivei a csoportvezetők átvették s most ez irányban is széles körben indul meg az agitáció. A réti fogyasztási szövetkezet is gyors léptekkel halad a végleges megszervezés felé.

Gyakorlati kérdések.

Az értekezlet végén néhány gyakorlati kérdést tárgyaltak. Különösen felvetődött az egyházi birtokpolitika, a melyre vonatkozólag az igazgató több meggyőző példával adott erős érveket a gyakoribb támadásokkal szemben. Kérte egyben a megjelent tagokat, hogy efféle fölmerülő kérdéseket hozzák mindig az értekezlet elé s ott vitassák meg, hogy azután esetleges támadásokkal szemben minden öntudatos keresztény ember meg tudja védeni a keresztény álláspontot s ekként igazi apostoli munkával tudja az erős keresztény közvélemény kialakulását előmozdítani.

Az értekezlet az összes résztvevők legteljesebb érdeklődése mellett folyt le s 6 órakor ért véget.

A TOLONCOK törülközőket kaptak.

Ugyebár az ember egészen önkénytelenül kérdezi:

— Hát eddig nem voltak törülközők a tolonczában?

Sajnos, úgy van. Eddig igen is nem voltak törülközők s a tolonczok ennél fogva nem is törülközhettek, következésképpen keveset is mosakodtak.

Nem akarjuk most ezért a szégyenletes állapotért senkinek sem megmosni a fejét. Inkább elismerésképpen konstatáljuk, hogy végre a tolonczában is belátták, miszerint a tisztasághoz nem elég a hideg víz.

Mert volt itt is azért rend és tisztaság, hiszen Kemény L. Ignác rendőrkapitány e tekintetben pedáns és szigorú ember. Csakhogy a tolonczában még primitív formák uralkodtak s egy razzianak köszönhetjük, hogy a pakfonkulturát innen is kiszorítja már az igazi humánus gondolkodás.

Dr. Mayer László t. főorvos tartott a múlt hetek egyikén köztisztviselési és egészségügyi szemlét a tolonczában s ekkor jutott arra a meglepő felfedezésre, hogy egyetlen egy tolonczának sincs törülközője. Megkérdezte Kemény kapitányt, hogy ilyen körülmények között hogyan megy itt a mosakodás?

Kemény kapitány aztán előadta, hogy bizony eddig úgy volt, hogy mindenki a szines kórházi ingébe törülközött. Mind a 130 vagy 200 toloncz! Esetleg ha volt más fehéreneműje valamelyiknek, hát azt használta. Minden pénteken és szombaton fürdés van s ilyenkor aztán igazán nagy szükség volna a törülközőkre.

A tiszt főorvos erre sürgős beadvánnyal for-

dult a városi tanácshoz, amelynek meg is lett az eredménye. Tegnap kézbesítették Keménynek a főkapitány útján a tanács határozatát, mely így szól:

14063—912. sz. Határozat. — A tanács a rendőrkapitányi hivatal jelentését tudomásul veszi, egyben felhatalmazza, miszerint a Czillér Imre által tett ajánlathoz csatolt 3. mintájú vászon törülközőkből négy méteres 12 darabot, összesen 57 kor. 60 fill. árban rendeljen meg a toloncz részére.

Miről a rendőrkapitányi hivatal és a számvevőség az iratok kapcsán értesítettnek.

Nagyvárad, 1912. okt. 18.

Rimler Károly,
polgármester.

A megrendelt törülközők a legjobb minőségűek. A humánus gondolkodásnak van egy humoros preventív intézkedése is. N. b. a 4 méteres hosszú törülközők két végét összevarják s így fognak lógni a falraerősített fatengelyeken. Vég nélküli törülközőknek nevezik ezeket. S mikor megkérdeztük, hogy miért szerzik be ilyen formában a törülközőket, azt felelték:

— Hogy a tolonczok el ne lophassák.

..HIREK..

* **Személyi hírek.** Révész István pápai praelátus, kecskeméti plébános Nagyváradra érkezett. — Dr. Hoványi Géza orsz. képviselő Budapestre utazott.

* **A pénzügyi tisztviselők szervezkedése.** A biharmegyei és nagyváradai pénzügyi tisztviselők tekintélyes számmal jöttek össze vasárnap a kereskedelmi és iparkamara disztermében. A tisztviselők összejövetelének a pénzügyi tisztviselők egyesületének megalakítása volt a célja, még pedig szakszervezeti alapon. Az értekezleten Kelen Béla elnökölt. A szónokok között legnagyobb tetszéssel fogadták dr. Rónay Zoltán előadását. Rónay az Országos Egyesület ügyésze részletesen ismertette első sorban az ausztriai tisztviselők szervezetét, majd kifejtette, hogy célt csakis a pénzügyi tisztviselőknek szakszervezeti alapon való tömörülése útján lehet elérni. Az ügyésznek nagy tetszéssel fogadott előadása után kimondták, hogy a biharmegyei tisztviselők legközelebb választmányi ülést tartanak, melyen kimondják, hogy belépnek az országos szövetségbe.

* **Szacsavay Imre emléke.** Szacsavay Imre Nagy-Várad első alkotmányos képviselője kivégzésének 63-ik évfordulóját hazafias kegyelettel készül megünnepelni a vértanu nevére nevezett asztaltársaság e hó 24-én, csütörtökön. Délelőtt 9 órakor a Szent László templomban gyászistenti tisztelet lesz a vértanu lelki üdvéért. Este pedig 8 órakor a Rimanóczy-vendéglőben levő külön helyiségében fogja megünnepelni Szacsavay Imre emlékét.

* **Az ország iparosai Szegeden.** Szegedről jelentik: A kereskedelmi miniszterium, az ország legtöbb kereskedelmi és iparkamarájának és ipartestületeinek részvételével folyt le vasárnap az ipartestületek országos konoresszusa. A tanácskozások a munkásbiztosítás, a vándoripari és építőipari törvény reformjára terjedtek ki.

* **Laurán Ágoston utóda.** Radu Demeter tegnap kinevezte az új püspöki helynököt dr. Sztán Flórián személyében.

* Elismerés Bodnár Jánosnak.

A Tiszántul elismerő sorokban emlékezett meg arról az értékes munkáról, amelyet Bodnár János, a nagyváradi nyilvános könyvtár szakképzett vezetője állított össze Magyarország könyvtáiról. A munka címe: *Magyarország könyvtári térképe*. Ezt a munkát Bodnár a Nemzeti Múzeumnak ajánlotta. S tegnap igen megleghangu elismerést és köszönetet kapott érte Wlassics Gyulától, a Múzeumok és Könyvtárak Országos tanácsának elnökétől. Wlassics Gyula becses elismerése méltó jutalmazása volt a sok fáradsággal egybeállított munkának.

* Dankó szobor.

Szegedről írják: Tegnap leplezték le Dankó Pista márványból való szobrát, Margó Ede alkotását. A kis szobor úgy ábrázolja Dankót, hogy szakadt huru hegedűt tart a kezében és a távolba tekint.

* A mezőtelegi ref. templom

orgonáját tegnap vette át az egyháztanács Ország Antal orgonaépítőtől, akinek derék és kitűnő munkáját városunknak és vidékünknek sok orgonája hirdeti. Az új orgonának 10 fő és 6 mellék változata van, amelyek finoman, lágyan olvadnak harmonikus összhangba. Az orgona átvétel ünnepélyes keretek között, presbiteri gyűléssel kapcsolatosan ment végbe. A gyűlés az orgona híres készítőjének a tökéletes alkotásért köszönetet szavazott. Egyben Nagy Péter gondnok indítványára elhatározta, hogy a tragikus véget ért Falusy Károly volt lelkészének megfelelő emléket állít. Érdekesnek látjuk megemlíteni, hogy Ország Antal 5 pályázó közül a legolcsóbb ajánlattevő volt s ajánlatával két külföldi céget is levert, akiknek sajnos még mindig akad keresni valójuk ezen a szegény magyar földön.

*** Adóügyi utmutató.** Értesítjük az érdekelteket, hogy „Adóügyi utmutató” címen az új adótörvények népszerű ismertetése céljából füzeteket adtunk ki, melyek a kamarai kerület kereskedő és iparos közönségének a f. évi október hó 26-ikától ingyenes rendelkezésére állanak. Nagyvárad, 1912. október hó 22. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara: Dr Moskovits József, elnök. Dr Oláh Béla, fogalmazó.

*** Halál a pálinka miatt.** Nutra János nagyváradi kályhássegéd tegnap az élesdi járás Alsólugos községében járt, ahol egy pár mesterlegénnyel találkozott. A legények mivel más ital nem volt, pálinkázni kezdtek. A veszedelmes italt reggelig fogyasztották. Reggel Nutra társai négykézláb másztak ki a koresmából, ellenben Nutra meg sem tudott mozdulni. Hiába lökdösték, huzgálták, eszméletlenül hevert a földön. Dél felé járt az idő, de Nutra még mindig nem tért magához. Ekkor orvosért küldtek. Mire az orvos megérkezett már késő volt, a kályhássegéd meghalt. Az ügyészség elrendelte a vizsgálatot. A kályhássegéd a pálinka mértéktelen élvezete következtében halt meg.

*** A váradszentmártoni távbeszélő központ.** Váradszentmárton községhez tartozik közigazgatásilag a Félix- és Püspök-fürdő. Köztudomásu, hogy e két forgalmas fürdő, a nyári hónapokban, nem kevés dolgot ad a közigazgatási tisztviselőknek, kiknek még távbeszélő sem áll rendelkezésükre. Pedig itt a gyorsaság a fő. Hiszen megtörtént a közelmúltban, mikor a Weisz-féle bazár leégett a Félix-fürdőben, hogy

Váradszentmárton község lakossága — bár másfél kilométerre van a fürdőtől — mitsem tudott a tüzről s így nem is mehetek azt oltani. Azért van szükség arra, hogy Váradszentmárton községnek Nagyvárad város legyen a távbeszélő központja, mert nem egyszer éjjel is szükség van a távbeszélőre. A vidéki központok pedig éjjel nem kapcsolnak. Ennek a felállítása nagyon könnyű, mert mindkét fürdőnek Nagyvárad a távbeszélő központja s a vezeték Váradszentmárton községen megy át. Oláhapáti és Biharsályi megkapták nemrégiben a várvavárt távbeszélőt. E két község távbeszélő vezetőke is Váradszentmárton községen megy át és tér el Váradesehi község felé. Tehát már két vonalon is lehetne felszerelni a körjegyzőség telefonját. De többen vannak, akik szintén előfizetői lennének, illetve szintén szeretnének fel távbeszélő állomást, ha Nagyvárad város központja végezné a kapcsolást. Ezek között van a Jászóvári prépostság váradszentmártoni rendháza és a nagyváradi lat. szert. Káptalan rontói erdőgondnoksága is. E tekintetben meg is indult az akció, mely reméljük, sikerrel fog járni.

*** A bolgár hazafi.** Baljukov aradi bolgár pék följelentést tett ugyancsak bolgár származásu segédje ellen, mert az százötven koronát sikkasztott tőle, hogy mint lelkes hazafi, a haretérre utazhasson. A bolgár legényt el is fogták s azóta az aradi ügyészségi fogház vizsgálati fogja. Közben mind erősebb lett a háboru, a károsult visszavonta panaszát segédje ellen csakhogy az a haretérre indulhasson. A bolgár péklegényt az aradi ügyészségen szabadon is bocsájtották, mert annyira szüksége van Bulgáriának katonára, hogy a fogolynak is megboesájtották.

*** Meglesz a tejszarnok.** Dr Körpfer István földmívelésügyi miniszteri titkár és Molnár Imre gazdasági felügyelő tegnap délután tárgyalás alá vették a városi tejközpont tervezetét. A tárgyaláson részt vett Rimler Károly polgármester, Gerő Ármín főkapitány és a városi tejmaster. Miután a főkapitány és a tejmaster a kivánt felvilágosításokat megadták és ezek a miniszteri kiküldöttet kielégítették, a miniszteri kiküldött azt a kijelentést tette, hogy ezeket után a város a miniszteri jóváhagyást rövid idő mulva megkapja.

*** Gyufaoldatot ivott.** Krizsán Erzsébet nevű leány tegnap 28 fillér áru gyufát vett s azt feloldva, megitta. Súlyos állapotban szállították be a kórházba, ahol délután meghalt.

*** Halál a háboru hírére.** Nagy esődületet idézett elő tegnap délelőtt Mezőtelegen egy öreg kofaasszony halála. Vatta Károlyné, aki állandóan gyümölcskereskedéssel foglalkozott, tegnap reggel is kipakolt a vásárba. Dél felé járt az idő, mikor a levélhordó levelet hozott az asszonynak. Vattáné izgatottan bontotta fel a levelet, mert megismerte gyermeke irását. Alig olvasott pár sort a nagy szarkaláb betűkből össze-rotott levélből, mikor felsikoltott s aztán életelenül rogyott az almák mellé. Csakhamar az egész piac összefutott, megjelentek a rendőrök és az orvos is, de már segíteni nem lehetett, Vattáné meg volt halva. A vizsgálat megállapította, hogy Vattánénak az egyik fia a haditengerészetnél, a másik a gyalogságnál szolgál. A levelet is ők irták, melyben tudatják édes anyjukkal, hogy há-

boruba indulnak. Ez a hír olyan hatással volt az idős asszonyra, hogy szívszélhűdés érte, mely azonnali halált idézett elő.

*** Felpofozott udvarló.** Furcsa eset, de megesezt Élesden az egyik vendéglőben. A vendéglő tündére és az egyik élesdi tisztviselő voltak a történet szereplői. Hogy hol kezdődött a dolog, nem kutatjuk, mi egyenesen a csattanójára térünk. A tisztviselő már régebb idő óta kerülgeti a kassza-tündért. Tegnap este is ott ólalkodott körülötte. A vendégek nem is vették észre és csak arra lettek figyelmesek, mikor csattogtak a nyaklevesek és a tisztviselő mindenáron kifele igyekezett a vendéglőből. Hogy miért történt és mi történt, majd ki fog derülni a bírósági tárgyaláson, mert mint minden hasonló ügynek, úgy ennek is ott lesz a folytatása. Az előre is bizonyosnak látszik, hogy a heves vérü udvarló nem ok nélkül kapta a nyakleveseket az erényes kassza-tündértől, kitől példát vehetne nem egy kollégája.

*** Hetek óta feltűnést kelt** már a Rákóczi-uti Gerliczy-palotában készülő Szent Antal gyógyszerár. A városi főorvosi hivatal ma vizsgálta azt meg smután úgy a berendezést, mint a raktáron lévő gyógyszereket helyesnek és az előirt törvényeknek megfelelőnek találták; hivatalosan is megnyitották azt. Ez alkalommal magunk is megnéztük az új gyógyszerteret, amelynek nemcsak külseje, de belső berendezése is valóban modern.

*** A német, francia és angol nyelvekben** tökéletes kiképzetést nyerhetnek legalább középiskolai műveltséggel bíró egyének a Rose-ndrszerü nyelviskolában (Bémer tér 1. szám). Beiratkozás mindenkor. Tandij óráként és személyenként 1 korona 50 fillér.

Vadász urak figyelmébe. A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemü vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését válasszák nálam eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányu fegyverekből, a legjobb töltények egy külföldi mint belföldi löporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölk minden nemü fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többbe fog kerülni annak hejreállítására. M. kir. löporáruda Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. **Ladányi József** puskaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

*** József ember** kávét, teát, rumot, cukorkát és tea süteményt, csakis a **FIUMEI KÁVÉBÉHOZ** talnal vásárol Rákóczi-ut, Bazár-épület. **Telefon az egész megyére 637. sz.**

x **Kérek egy koronáért** finom Színházi vegyes cukorkát. Ugyan kérlek hát elég lesz az. O igen, mondhatom, hogy Budapesten nem létezik az a rendszer, mint az itteni Aszódy Mihály cukorka és csokoládé specialista üzletében, hogy egy koronáért ily szép csomagolásu és finom vegyítékü bonbonokat adjanak; ha színházba mentek, ajánlom. Fő üzlet a Kossuth-utcán, fióküzlet Kert és Szacsvai-utca sarok a «Czukorka Király». Rákóczi-uti cukorka-üzlet az Orsolya zárdában előkészületben, közvetlen a különlegességi tőzsde mellett szeptember havában megnyílik. Telefon számok: fő-üzlet 635. «Czukorka Király» 10-16. Színházi cukorka üzete 610.

x **Kossuth utca** 6. számú ház Körös felőli oldalán 3 szoba, fürdő-szoba és mellékhelyiségekből álló modern emeleti lakás november 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál.

Valódi Amerikai és Chas-
sala cipők, legjobb Bor- a-
lino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

* **Gépírózó**, irodai teendőkben jártas, alkalmazást keres. (Cím a kiadóban.)

x **Tanulót** fizetéssel felvész a **Nagyvárad** **Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezte**.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **TÚZIFA** hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz köszönet házhoz szállít **Weiszberger és Társa**. Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasutná.

x **Ungváry Gergely** könyv- és papirkereskedése Nagyvárad, **Rákóczi-ut** (Orsolya-zárda). Ajánlja dúsan felszerelt raktárát, **szépirodalmi és ifjúági** könyvekben, valamint **legújabb műveszi lapokban**.

* **Új Lexikon**. Révai-féle (eddig 5 kötet jelent meg), továbbá mindenféle könyvek Benkő Artur Rákóczi-uti könyvkereskedésében. Antiquar könyveket jó áron veszek.

x **Új ipartelep**. Szántó Dezső nagyvárad-i műlakatos impozáns modern gépekkel felszerelt gyártelepét a Rulikovszky-uton a n. érd. közönség szives figyelmébe ajánljuk **melőbb megtekintés végett. Lásd a hirdetést is.**

Joghallgatók! Ügyvédi vizsgára készülők! ügyvédi vizsgára, alapvizsgára, szigorlatokra saját érdekében **Dr Kállay** jogi szemináriumát csakis után készülnek Budapest, IX. Lónyai-utca 18 b. (Calvin-tér mellett). Telefon 125—38. Telefon 125—38.

Csengetéssel

igazolta, hogy ő nem betörő.

A nagyvárad-olaszi plébánia templomban a jó-multror betörők jártak. Történetesen éppen akkor a mi szemes rendőrségünk szebb vidékeken kalandozott s persze nem vett észre semmit s a poszt is csak másnap reggel olvasta a lapból, hogy ni ni! az ő körzetében az éjszaka betörés volt.

Hát persze azt nem lehet követelni a rendőrtől, hogy ő topp! éppen a kritikus percben érkezzék a helyszínre. És ki olyan balga s vérmes reményű, aki még most is bizik a betörők elfogásában! . . .

Senki. Az az mégis van valaki — : a rendőrség.

Ennek a rendíthetetlen buzgóságának adta a mult éjjel fényes tanubizonyosságát, amit el is ismerünk, jóllehet fiaskót vallott az egész buzgóság.

T. i. a rendőrsposztnak pechje volt. Tipikus pechje.

A dolog lejártszódása a következő:

Ejjeli egyóra. A templom előtti téren fekete nó-máság honol. A lomha paloták kongva verik vissza a poszt lépéseit.

Szembejön vele egy békés viselkedésű polgár. A rendőr erősen figyel.

Az alak elvész a Sal Ferenc-utcai homályban. A rendőr némán áll és figyel. Ovatosan lelapul a Pieta-szobor hideg kőteste mögé.

Az illető néhány perc mulva izgatottan jön vissza, egyenesen a templom egyik oldalajtójának tart,

kulcsok csörrennek, erőlködik s végül kinyitja az ajtót.

A rendőr ott terem.

— Megállj, vagy agyonlőlek!

— Beakartál törni ugye? . . . De most rajta-vesztettél!

— Kicsoda?

— Kívagy, mit keresel itt éjjeli egy óra után, hogy hiynak, hol laksz? . . .

— Elég már na! mondja a szegény bűnös. Nem vagyok én sem alvajáró kísértet, sem pedig betörő. Sinka Károly a becsületes nevem. Harangozó vagyok itt a templomban.

— Hja! ezt mindenki mondhatja. Nagyon gyanus, nagyon gyanus! . . . Es mit keres itt?

— Hát nézze barátom, meg kell hogy magyarázzam a dolgot.

— Semmi magyarázat! . . . Igazolja magát.

A megszorult harangozó kapkodott fűhöz-fához. Nem gondolt ő arra, hogy szerencséje lesz a rendőrséghez.

— Barátom, a dolog úgy áll, hogy én egy családnál voltam vacsorán és elfelejtettem magammal vinni a kapukulcsot. S mivel nem akarom ilyen későn felverni a házbelleket, hát azt gondoltam; hogy majd fölmegegyek a toronyba s ott töltöm egy ócán az éjszakát. Na érte már most.

— Ne izéljen annyit, hanem igazolja magát.

Látszott, hogy a rendőr ráfeküdt a dolegra.

— Hát jó. Igazolom magam, de aztán maga tartsa a hátát. Jöjjön!

A lakás elé mentek s a harangozó elszántan rántotta meg a sárgaréz foggantyut.

— Ennek már csak fog hinni ugye? . . .

Mindjárt itt lesz az egyházi, az majd igazol engem. S a ködös őszi éjszakában ott a kapu alatt lefolyt a hivatalos igazolás komor bosszus hangon. Ezek boldogan siettek aludni, a rendőr pedig dohogva ment vissza.

— Még is csak pechem van! . . . Mig itt vesződtem a harangozóval, azalatt valaki igazán betörhetett ismét a templomba.

Hát megnyugtadjuk a posztot, hogy azalatt nem törtek be. Elvégre ő erről már igazán nem tehetett volna.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Kedd: Ábrahám a menyországban.

Ábrahám a menyországban.

Vannak operettek, a melyeknek nem több a hivatásuk, mint hogy egy estét a mennyire annyira betöltsenek, több-kevesebb szórakozást nyújtsanak, azután pedig letűnjenek a műsorról és átengedjék helyüket hasonló kérészerű alkotásoknak. Ezek közé tartozik az „Ábrahám a menyországban” is. Egy meglehetősen ismerős motivumból induló szerelmi história, a melynek bonyolítására új ötlet gyanánt a menyország profanizálása kapcsolódik be. Dallamos, ha nem is teljesen sablonmentes zene. Trükkök, a melyek közt helyi ötleteket is egészen jól el lehet helyezni: ime, Ábrahám a menyországban. Notandum: a helyi érdekű ötletek közt pompásan sikerült a leleplezését várva-váró Szigligeti-szobor remek parodizálása.

A szereplők közül **Medgyaszai** ügyes, ötletes alakítása rendkívül tetszett. Pompás karrikaturát csinált **Leővey** Leó a kiadó szerepéből. Komikus tehetségének kiapadhatlan

kincsesházából egész sereg ötletet ragyogtatót ismét. **Horváth Mici** kedves megjelenése, ügyes éneke és temperamentumos játéka sok tapsot aratott. **Tompa Béla**, **Ocskai**, **Kovács Hanna**, **Pongho**, **Vank** is hozzájárultak az est sikeréhez. **Lónyai Piroskánál** a buzgóságot és igyekezetet dicsérettel kell kiemelnünk; de bizony sem énekével, sem nagyon is hatásosnak szánt táncával nem érte el a kívánatos sikert. — r.

A Limonádé ezredes és a Gólya.

Vasárnap este egy szenzációs sikerű operett, a **Limonádé ezredes** bemutatója lesz a **Szigligeti-színházban**. **Pazar** diszletezéssel, a modern operett-rendezés minden elgondolható ötletességével hozzák színre a darabot, hogy a bemutató méltó legyen azokhoz a sikerekhez, melyeket a darab a fővárosban elért.

Keletindiai kézimunka és Perzsa-szőnyeg kiállítás!

Itt még nem létezett dolgok a ::

Rákóczi-ut 13. sz alatt

(új Waiszlovits-féle palotában.) Nyitva e hó 12-étől reggel 8-tól este 7 óráig. A kiállítás csak e hó végéig tart. **Belépődij nincs**

SPORT

Záró lövész-verseny a Lövész egyesületben.

A nagyvárad-i polgári lövöldében 1912. október 20-án vasárnap tartott ez évben a záró lövész-verseny. **Mezey Mihály** emlék lövész-verseny és teke versenynyel.

A lövészet délelőtt kezdődött és este fél 6-ig tartott, ezután a dijkiosztás volt.

Szeget lőtt: Bügler Gyula 61.5 fokost. **12 és 11-es körbe lőttek:** Török László, Vomácska József, Bügler Gyula, dr Spitzer Márton és Ladányi József. A lövészetnél 12 darab értékes nyeremény tárgy lett kiosztva a győztes lövészek között. **Díjakat nyertek:** Mezey Mihály emlék-versenydíjat, egy ezüst pálinkás készletet 3 lövésben 32 körrel, Vomácska József nyerte. **Mély lövészetnél:** I-ső díjat Bügler Gyula 61.5 fok szeglövessel, II-ik díjat Török László 160 fok lövéssel, III-ik díjat dr Spitzer Márton 179 fok lövéssel, VI. Vomácska József 235 fok lövéssel. Az Aranydíjat Bügler Gyula, ezüst díjat pedig Török László és dr Spitzer Márton. — **Körlövés:** I-ső díjat: Vomácska József 74 körrel. II-ik díjat: Török László 69 körrel. III-ik díjat: Dr Spitzer Márton 68 körrel. IV-ik díjat Bügler Gyula 65 körrel. Arany díjat Vomácska József, ezüst díjat Török László és Dr Spitzer Márton. — **Teke-verseny:** I-ső díjat 13 bábbal Szabó Sándor. II-ik díjat 12 bábbal Vlád Sándor. III-ik díjat 11 bábbal Papp László.

Bajnoki mérkőzések. Az előrehaladott, késő időben gyors tempóban folynak le a bajnoki meccsek. Tegnap ideháza és Debreczenben is volt bajnoki mérkőzés. A NAC szép formájának megfelelően nagy arányban győzte le gyengébb ellenfelét, míg a NSE vereséget szenvedett, de azért ez a vereség sem szegénytelen, mert a DTE az idei bajnokcsapat csak kisebb arányú győzelmet tudott tőle kicsikarni.

TANÜGY

Szülői értekezlet az olasz polg. leányiskolában.

A leánynevelés problémájának szociális irányu megoldását igyekeznek előmozdítani az iskolai szülői értekezlet, midőn az intézet tanári kara alkalmat kíván adni a szülőknek, hogy az iskola nevelő munkájában részt vegyenek.

Egy ily szülői értekezletet hívott egybe f. hó 19-én délután 5 órára az olasz polgári leányiskola igazgatója dr. Személy Kálmán, következő tárgysorozattal: 1. Énekszám (tanulók énekkara által). 2. Igazgató értekezése: „Tanuló leányaink otthon” címen. 3. Vita tételek: a) Mikor? Mennyi ideig és hogyan készüljön a tanuló leány leckéjére? b) Van-e szükség segítségre (házi tanító) d) elfoglaltság hiánya, tul. elfoglaltság otthon (magánórák). f) Család szerepe a testi nevelés körül. g) Család befolyása a lelki élet fejlődésére (bátorság, önállóság, munkakedv, vidámság, kötelességtudás, lelki tisztaság stb.) h) Segítsenek-e leányaink a házi munkában?

Ime mily gazdag programmal s a nevelésnek mily változatos tere.

Az intézet díszterme tele volt érdeklődő szülővel, a nevelés demokratívájában itt találkoztak igazán a szülői egyenrangúság, a gyermekét féltő aggodalommal őrzött anyaság.

Az élvezettel hallgatott igazgatói megnyitót, az érdekesen megvitatott tételek, két óra hosszan keresztül egyesítették az iskolát a családdal a nevelés magas terén.

Az értekezlet érdemleges lefolyását nem irhatjuk le. Aki jelen volt megnyugvással távozott, mi szülők csak hálás elismeréssel adózhatunk dr. Személy Kálmán igazgatónak, ki az ő tapintatos vezetésével, finom pedagógia érzésével és tudásával irányt és utat mutatott, hogy az iskola nevelő munkájának hogyan lehet segítségére a család.

Egy szülő.

A nagyvárad tanári kör e hó 20-án, vasárnap délután tartotta az évi alakuló közgyűlését, amelyen a körnek majdnem valamennyi tagja részt vett. A titkár és pénztáros jelentésének meghallgatása után dr. Gedeon Alajos elnök mondott szép szavakkal köszönetet a maga és tisztviselőtársai nevében azért az odaadó támogatásért, amelyben a lefolyt egyesületi év alatt őket a kör tagjai részesítették. Egyben bejelentette a tisztikar lemondását s az új tisztikar megalakítására kérte fel a kör tagjait. Részint egyhangulag, részint nagy szótöbbséggel a következőket választották meg: elnök lett dr. Gedeon Alajos, főrealiskolai igazgató, társelnök Tatár Balázs, nagyszalontai főgimn. igazgató, alelnökök dr. Kovács S. János felsőkeres. isk. igazgató és Nosz Gusztáv, főrealisk. tanár, titkár Kovács J. Kandid, premontrei főgimn. tanár, jegyző Vargha Dezső, ref. tanítóképző int. h. igazgató, pénztáros Kerekes Ferenc. Az orsz. tanáregyesületbe küldendő választmányi tagok lettek dr. Gedeon Alajos és Hegedüs Árpád. Gedeon elnök megköszönte a maga és ujonnan megválasztott tisztársai nevében a bizalmat és a tagokat harmonikus működésre hívta fel. A tanári nyugdíj-törvényjavaslatról és az ifjusági színielőadásokról

folytatott élénk eszmecsere után a gyűlés véget ért.

Magánvizsgálati hirdetés. Azon magántanulók, akik a karácsonyi időszakban a nagyvárad-olaszi-i községi polgári leányiskolában óhajtanak vizsgálatot tenni, adják be egy koronás bélyeggel ellátott és a kir. tanfelügyelőhöz intézett magánvizsgálati kérvényeiket november 1-éig alólirt igazgatóságához. A kérvényhez csatolandó: 1. születési anyakönyvi kivonat, 2. a legutolsó iskolai bizonyítvány, 3. tartózkodási (közégi) bizonyítvány (mellékleteken 30 filléres bélyeggel.) Mivel Nagy-Várad városának szeptember 1-je óta két polgári leányiskolája van, a folyamodványokon határozottan kiirandó, hogy az olasz-i, vagy ujjvárosi polgári leányiskolában óhajt-e a magántanuló vizsgázni. Nagy-Várad, 1912. október 20-án. Özv. dr. Személy Kálmáné, az olasz-i községi polgári leányiskola igazgatója.

Magánvizsgálatok az ujjvárosi községi polgári leányiskolában. Értetem az érdeklődőket, hogy Nagy-Várad város iskolaszéke jelen tanév megkezdésekor a tul népes olaszii községi polg. leányiskolát ketté választotta s régi tanerők vezetésével Ujjvároson új polgári leányiskolát állított fel. Mindazon magántanulók, kik a karácsonyi időszakban az ujjvárosi községi polg. leányiskolában kívánnak magánvizsgát tenni, a kir. tanfelügyelőséghez intézett, egy koronás bélyeggel ellátott kérvényüket nov. 1-ig az ujjvárosi községi polg. leányiskola igazgatóságához küldjék be. A kérvény mellékletei: 1. Születési anyakönyvi kivonat; 2. Az utolsó évi iskolai bizonyítvány; 3. Községi bizonyítvány a folyamodó lakhelyéről. Szegénységi bizonyítvány mellett az okmányok a kérvény bélyegmentesek. Nagy-Várad, 1912. okt. 22. Beleznay Antalné az ujjvárosi községi polgári leányiskolai igazgató.

IGAZSÁG SZOLGÁLTATÁS

A drágánfalvi gyilkosság. Öt napi tárgyalás után tegnap mondott ítéletet a nagyvárad esküdtbírósa a drágánfalvi gyilkos legények ügyében. Délelőtt véget értek a perbeszédék és a tartalmas elnöki resumé után az esküdtek visszavonultak tanácskozni. A közel egy órai tanácskozás után meghozták a verdiktet, melynek alapján az esküdtbírósa a két elsőrendű vádlottat szándékos emberölés büntetében mondta ki bűnösnek és Szála Tódort 13 évi, Gávra Mózeszt pedig 10 évi fegyházra ítélte. A harmadrendű vádlottat, Szála Mihályt a vád és következményei alól felmentették a két elsőrendű vádlottat a rablás vádjá alól. A vádlottak az ítéletben megnyugodtak.

Fényképező gépek

mindenféle kellékekkel.

Lorgnettek, hő- és lázmérők legnagyobb választékban. Javítások elvállaltatnak

PETRY ÁRPÁD

óras- és látszerész

Nagyvárad, Rákóci-ut 9.

Tarsoly és Risztó mellett a Rimanóczy palotával szemben

Telephon (vidékre is) 181 sz.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Készárúk: 15—20 % olcsóbb.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.55
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.98
Októberi rozsz	— — —	10.18
Áprilisi rozsz (1913)	— — —	10.46
Októberi zab	— — —	12.10
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.68
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyvárad fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	787.50
Osztrák hitelrészvény	—	606.—
Jelzálogbank	— — —	412.50
Leszámitoló és pénzváltó	—	505.—
Magyar bank	— — —	546.—
Közuti vasut	— — —	642.—
Városi villamos	— — —	373.—
Salgótarjáni kőszén	— — —	687.—
Rimamurányi	— — —	689.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hanincs meglegedve

szabójával, mert drága vagy rossz szab vagy nem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel DARABONT GY. és TÁRSA uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujjat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Biharvámegye magyarcsékei járás főszolgabírójától.

891—1912.

Pályázati hirdetmény.

Biharvámegye magyarcsékei járáshoz tartozó, drágcsékei körjegyzőségben ujonnan rendszeresített segédjegyzői és körí kézbesítői állásra pályázatot hirdetek.

A segédjegyzői állás elnyeréséhez az 1883. évi I. tcz. 3. §-a, illetve 1900. évi XX. tcz. 3. §-ában előírt képesítés, a körí kézbesítői állás elnyeréséhez 4 közép iskola elvégzése, megfelelő szakképzettség, avagy igazolványos altiszti minőség kívántatik.

Felhívom a pályázni kívánókat, hogy kellőleg okmányolt kérvényeiket folyó év november hó 2-ig hozzám nyujtsák be.

A választás határidejét később fogom kitűzni.

A segédjegyzői állás javadalma: 1. Fizetés 1000 korona. 2. Lakbér 150 korona. 3. Napidij-átalány 150 korona.

A körí kézbesítő irnoki állás javadalma: 1. Fizetés 1000 korona, lakbér 100 korona.

Magyarcséke, 1912 október hó 16-án.

Dr. Halász Elemér, főszolgabíró.

Legujabb!

Ha hegedülni óhajt megtanulni, rendelje meg a tisztán kidolgozott, remek hangu, domboru hegedűt, tokkal, 16 drb. felszereléssel és **mesés ajándékkal** együtt **csak 12 koronáért**

Wagner a „HANGSZER-KIRÁLY” országszerte elismert elsőrendű hangszeráruházában **Budapest, József-körút 15.** Fényképes árjegyzék ingyen. — OVAS: Figyeljen jól a pontos címre és házszámra.

Szives tudomására hozom Nagyvárad és vidéke nagybecsű közönségének, hogy modern és nagy raktárral berendezett

Szent Antal-hoz címzett **gyógyszertáramat** a **Rákóczi-úton** a Gerliczy-palotában a mai napon **megnyitottam.**

Tisztelettel

GÉHER ANTAL
gyógyszerész.

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru, cserép, fedéllemez, gipsz, nád, csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. Olcsó árak. **TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.** Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra. **Saját ház.**

Erdőeladás.

A nagyváradai lat. szert. Nagyprépost-ság tulajdonát képező és a biharmegyei Tenkegörséd község határában fekvő ugynevezett «Kis-Lunka» erdő, folyó évi 10-8 kat. hold terjedelmű vágásának összes földfeletti fatömege zárt írásbeli ajánlatok útján eladatik, miért is venni szándékozók kéretnek a megajánlandó vételárnak legalább is 10%-át kitevő készpénzzel, mint bánatpénzzel ellátott, saját kezüleg aláírt és kellően lepecsételt ajánlataikat a f. évi november hó 4-ik napjának déli 12 órájáig Nagyméltóságú és Főtisztelendő Dr Belopotoczky Kálmán nagyprépost ur kezeihez (Nagyvárad Pray György-utca) annál is inkább beadni, mert később beérkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Az eladási feltételek egy példányát, melyek alólirottnál bármikor beszerezhetők, tartozik ajánlattevő elfogadólággal aláírva ajánlatához csatolni.

Keit Nagyváradon, Sal Ferencz-utca 4 sz. 1912. évi szeptember hó 23.

Török László

káptalani erdőmester.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

Igen jó keresetre

tehetnek szert nők csipkehorgolással. Forduljanak válaszbélyeggel ellátott levélben a **Magyar Házliparfejlesztő vállalat**hoz Déván.

Rimanóczy mőbútorgyár

Városi raktárunkat nov. 1-én gyári helyiségeinkbe tesszük át, mert is a készleten levő ebédlő-, háló- stb. szobákat

mérsékelt árak mellett

árusítjuk el. Gyári helyiségeinkben továbbra is állandó **BÜTORKIÁLLITÁST** fogunk tartani és iparművészeti tervezetek alapján solid elsőrangú kivitel mellett a n. é. közönség rendeléseinek eleget tenni.

RUHÁINKAT

NEUMANN M.

cs. és kir. udv. és kamarai szállítónál

vesszük.

Férfi-, fiu- és leánykaruha-telep

Nagyvárad, Bémer-tér 4.

Fiókok: Arad, Belgrád, Brassó, Debrecen, Fiume, Kassa, Ko ozsvár, Linz, Miskolc, Nagyvárad, Pécs, Pozsony, Solva, Szeged, Temesvár, Zagráb.

Kérjen árjegyzéket!

20479—1912. sz.

Pályázati hirdetés.

Nagyvárad város tejközpontjánál f. év december 1-étől kezdve egy mérlegképes könyvelői állás töltendő be, amely egyelőre havi 160 korona fizetéssel lesz díjazva.

A kellőképpen felszerelt pályázati kérvények a polgármesteri hivatalhoz f. évi november 15-éig nyújtandók be.

Nagyvárad, 1912. október 19.

Polgármesteri hivatal.

Autó (automobil) tulajdonosok szíves figyelmébe

PNEUMATIK, kőpeny és tömlő, vulkanizáló műhely!
TRAPP ISTVAN Budapest, VIII. ker.
Tisza Kálmán-tér 26.

Postai megbízás naponként azonnal el lesz intézve. Javítások jutányos árban. Használt gumik a legmagasabb árban megvételnek.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó olcsó díj mellett).

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósít házakra és földbirtokokra.

Hirdetmény.

A városi tejközpont f. évi december 1-én kezd meg a tejárusítást. A pasteurizált tejnek literenkénti ára palackokban házhoz szállítva **28 fillérben** állapítatik meg. Megrendelések, melyek csak **e hó végéig fogadtnak el**, akár a városi tejmesterhez (rendőrségi épület) akár pedig a 651. sz. telefonállomáshoz (városi jéggyár) intézendők.

Nagyvárad, 1912. október 8.

Városi tanács.

Özv. Schmidt Gyuláné

könyvkötészetét a régi Apolló épületből

Rákóczi-ut 16. sz.

alá helyezte át, amire felhívjuk a n. é. közönség becses figyelmét. Tankönyvek bekötése, olcsón s gyorsan készíttetnek el. Becses pártfogást kér

özv. Schmidt Gyuláné

VAVEK FERENC

üzletvezető.

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s

Szacsuvay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nivasra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Használt, de teljesen jókarban levő **22 darab ökörszekér** egyenként is eladó.

Felvilágosítást nyújt a «Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete Részvénytársaság» Nagypiac-tér, Andrányi ház.

Saját üzletemben készült **mindszenti**

koszorúk

nagy választékban, olcsó árak mellett. Egyedül nálam kapható összerakható

sirlámpák

darabja 30 és 50 fillér.

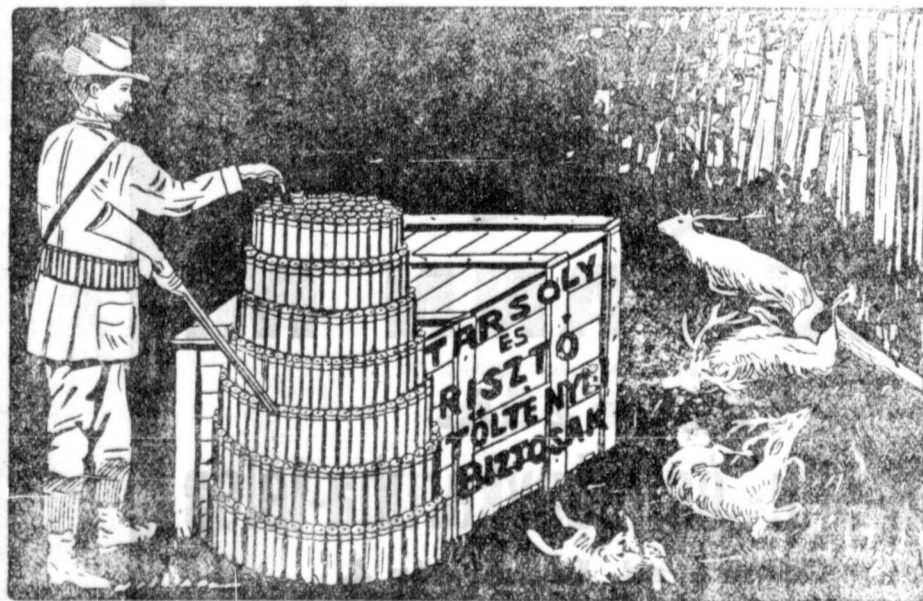
Szíves pártfogást kér teljes tisztelettel

Palásthy Gyula

Szent János-utca 4. sz.

(Kispipával szemben)

Helyi és vidéki telefon 995. sz.

M. kir. lőpor-áruda
Vadászfegyverek
Revolverek
Vadászati felszerelések

Eredeti Valtersdorfi töltények

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon 390.

Telefon 390.

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

könyv és hirlapkiadó vállalat

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal u j o n n a n berendezve.

Mindennemü hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben
 ≡ készítettnek. ≡

Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

A „TISZÁNTÚL”
 politikai napilap kiadóhivatala.

Alapítottott :
 1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett
 a „Tiszántúl”-ban közöltetnek.

Alapítottott :
 1894.

Legolcsóbb bevásárlási források:

<p>Ha Ön óráját jól és jutányos árban akarja megcsináltatni, hozza el FEIN KÁLMÁN óráshoz, Telemi-u. 9. Dr Nemes ház. Villanyos megállóhely. — Órákban állandó nagy raktár.</p>	<p>Alapított 1895-ben. Deo Adiuvante! Imrek Károly épület és műbutorasztalos N.-Várad, Alapi-utca 10. szám. Alapított 1895-ben.</p>	<p>HA A KOSSUTH- utczába vezeti utja, keresse fel a legjobb hírnévnek örvendő KEPES ETEL varró- és himző előnyomdáját, ahol bevásárlásait a legolcsóbban eszközölheti kézi munka anyagokban.</p>	<p>Izsák Lidia mellfűzői, amelyek bécsi modellek szerint készülnek, országos nagy népszerűségnek örvendenek a hölgyközönség körében. Megrendelhető mérték szerint, Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 1. Fűző üzlet: TELEFON 1-53. szám.</p>	<p>Mezey János és Társa fűszer, csemege kereskedése Nagyváradon, szt. László-tér és Telemi-utca sarok. Szolid üzlet többet nem ad, de kevesebbet sem.</p>
<p>Hallatlan olcsó árban készít Piski Ferenc cipész úri és női cipőket csak egy próba és ön meg fog győződni Szent János-utca sarok, Schvare Farkas-féle házban.</p>	<p>Fő a kézi mosás! A ki erre reflektál, hívja meg MESZÁROS MÁRIA gőzmosó és vegytisztító intézetét, házhoz elküld és haza is szállít. Szarvas-tér és Liget-utca sarkán. Levelekre azonnal válasz. Telefon 67.</p>	<p>Izléses arany- ezüst ékszerek, finom, órák legolcsóbban kaphatók Szilágyi Géza és Ts-nál Rákóci-ut Telefon. 630.</p>	<p>Tátray Sándor telefon 558. telefon 558. NAGYVÁRAD Körözs-utca 11. sz. Épület és műlakatos vízvezeték és vasszerkezeti munkák.</p>	<p>NE ADJUK pénzünket idegen cégnek, vegyünk lánckútat MÁRKUJZ JÓZSEFNÉL Akadémia-u. 1. sz.</p>
<p>Czukrász sütemények minden alkalomra házhoz szállítással jutányos árban eszközöltenek. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok. Vidékre napi expedíálás. Molnár János cukrász Kolozsvári-u. 50.</p>	<p>Keresse föl Haás Simon rövidáru férfi- és női divat-üzletét Szent János-utca 46. gyógyszertár mellett, hol hallatlan olcsó árban lehet vásárolni.</p>	<p>A „Nagyvárad Torna Club“ Clubhelyisége Kolozsvári-utca 50. szám alatt a „Varga féle“ Magyar Király kávéházban.</p>	<p>Udvari kávéház családok kellemes szórakozó helye. Esténként Bebe Kálmán teljes zenekarával hangversenyez. — Bejárat Szt. László-tér és Zöldfa-utca.</p>	<p>FELDSTRICK KÁLMÁN könyvkötészete és dobozgyártása NAGYVÁRAD, Rákóci-ut, Moskovits palota Biharmegye és N.-Várad város kir. itélőtábla és a megyei főszolgabíróságok és körjegyzőségek szerződéses szállítója.</p>
<p>ROZSNYAY JÓZSEF mű-asztalos, Nagyvárad Kolozsvári-u. 77. Európa nagyobb városaiban évek során át szerzett gyakorlati ismereteim lehetővé teszik, hogy a mai közönség részére a művészi kivitelű különlegességi munkákat is kellő szak-tudással a legpontosabban elvégezhessem. Készítek továbbá: modern háló, szalon, bútor és üzleti-berendezéseket, portálokat, lakás- és kastély-berendezéseket minden stílus és kivitelben a legbiztosabb árak mellett. Egy kísérlet elegendő, hogy a t. uri közönség bizalmát továbbra is kiérdemeljem. Tisztelettel ROZSNYAY JÓZSEF, műasztalos s.</p>	<p>Szántó Dezső első nagyvárad REDÖNY- GYÁRA Rulikovszky-ut TELEFON 491.</p>	<p>Csoda elárusítás!!!! Partiba vettem, szőnyeg, ágy és asztal garnitúr, rumberger vászon, selyem és csipke dolgokat. Félárba árusítom. Löwinger Márton versenyáruháza Kert-u. 1. sz.</p>	<p>Kerékpár varrógép s gramophon javításokat készíttetni legelőnyösebb Horvát Béni mechanikusnál, Kossuth Lajos-utca 18. Az összes alkatrészek állandóan raktáron. TELEFON 1038. szám.</p>	
<p>Haas Lajos Gáz és villanyberendezési vállalat. Elvállal mindennemű gáz és villanyszereléseket és jókarbantartását. TELEFON 1038. sz.</p>	<p>PENCZ JÁNOS (cipész, szakiparos.) NAGYVÁRAD, Szt. János-u. 34. Készít mérték szerint úri és női (Orthopéd cipőket is) jutányos árban mérték szerint. Meghívásra házhoz jövök.</p>	<p>Petry Árpád órák- és műszerész Nagyvárad, Rákóci-ut 9. Tarsoly és Risztó mellett, a Rimanóczy-palotával szemben Mindennemű műszerész munkák szakkereskedés javítása eifogadtatik.</p>	<p>Alapított 1880-ban Schopper György utóda veje Rohoska Pál Villanyerőre berendezett gépjármű, vas és rézöntőde NAGYVÁRAD, Sánc-utca 22. sz.</p>	
<p>Mayer Lajos kártyos és díszítő GYÁR-U 1 SZÁM. Elvállal minden e szakmába vágó munkát jutányos árban. Levelezőlap meghívásra azonnal jövök. Állandóan készmunka kapható.</p>	<p>A NOVEMBERI költözködésekkor a legcélszerűbb HIRN M. és FIA villamosági vállalatához fordulni Kossuth Lajos-u. 16. sz. Nagy csillárraktár. Telefon 10-54. Telefon 10-54.</p>	<p>Györy Sándor villanyerőre berendezett kábes és köszörlédeje Kert-utca, 4. szám. Elvállal mindennemű speciál köszörlédeket és javításokat, haj- és szakál vágó és lönyiró gépet, zsillette és mindenféle más borotvák köszörlését pontosan eszközli.</p>	<p>Moly irtó szerek rovarpor, poloska tinktura, s többféle háztartási cikkek parket beeresztő viaszok kaphatók VADÁSZ ALBERT „Angyal“ drogueriában BÉMERTÉR.</p>	
<p>Fotbal cipők, gumi térdvédők, dresszek a legolcsóbban kaphatók Lefkovits és Kácsér Zöldfa-u., cipő, kalap és uridivat áruházában.</p>	<p>Villamos berendezéseket, u. m. magánépületek világítási felszereléseit, csengő házi telefon, ipartelepek, gyárak, és malmok. Villamos világítási és erőátviteli berendezéseit pontosan és szakavatottan készít SZENES SÁNDOR villamos berendezési vállalat Szalárdi-u. 9. Költségvetéssel díjtalanul szolgál, meghívásra azonnal jövök.</p>	<p>Reisinger József mechanikai gép és fegyverjavító műhelye Sas palota zöldfa passzáz, a hol a legprecízebb esztetika és gépmunkák készülnek.</p>		